

# **ТЕМА. РИНОК КАПІТАЛІВ**

- 1. Структура ринку капіталів**
- 2. Суть та функції кредиту**
- 3. Банки, як основні  
учасники ринку капіталів**



# 1. СТРУКТУРА РИНКУ КАПІТАЛІВ

**Ринок капіталів** - це частина фінансового ринку, де формуються попит і пропозиція в основному на середньо- і довгостроковий позиковий капітал, специфічна сфера ринкових відносин, де об'єктом угоди є наданий у позику грошовий капітал і де формуються попит і пропозиція на нього.

**Позиковий капітал** - це кошти, віддані в позику під певний відсоток за умови повернення.



Формою руху позикового капіталу є кредит. Основним його джерелом служать кошти, що вивільняються в процесі відтворення: амортизаційні фонди підприємств, частина оборотного капіталу в грошовій формі, прибуток, що йде на відновлення і розширення виробництва, грошові доходи і заощадження всіх верств населення. На ринку капіталів кредити надаються на термін понад рік.

Ринок капіталів сприяє зростанню виробництва і збільшенню товарообігу, руху капіталів усередині країни, трансформації грошових заощаджень у капіталовкладення, відновленню основного капіталу.

Економічна роль цього ринку полягає в його спроможності об'єднати дрібні, розрізнені кошти й у такий спосіб активно впливати на концентрацію і централізацію виробництва та капіталу.

З функціональної точки зору **ринок капіталів** - це система ринкових відносин, що забезпечує акумуляцію і перерозподіл грошових капіталів з метою забезпечення процесу відтворення: з інституційної - сукупність кредитно-фінансових установ, фондових бірж, через які рухається позиковий капітал.

Таким чином, **ринок капіталів** - це складова частина фінансового ринку, що розпадається на ринок цінних паперів і ринок середньо- і довгострокових банківських кредитів. Це також найважливіше джерело довгострокових інвестиційних ресурсів для уряду, корпорацій і банків. Якщо грошовий ринок надає високоліквідні кошти в основному для задоволення короткострокових потреб, то ринок капіталів забезпечує довгострокові потреби у фінансових ресурсах. Він охоплює оборот позикового і банківського капіталів, комерційного і банківського кредитів, а також функціонування кредитних аукціонів.



Найрозвиненішим можна вважати ринок капіталів США. Він вирізняється розгалуженістю, наявністю могутньої кредитної системи і розвиненого ринку цінних паперів, високим рівнем нагромадження грошового капіталу, широкою інтернаціоналізацією.

Про створення ринку капіталів в Україні говорити поки ще рано. Мова може йти тільки про наявність і зміцнення деяких елементів цього ринку: формування повноцінної дворівневої банківської системи, поступовий розвиток спеціалізованих кредитно-фінансових установ і становлення ринку цінних паперів.

**Ринок капіталів** - це один із сегментів фінансового ринку, особлива сфера фінансових відносин, пов'язаних із процесом і забезпечення кругообігу позикового капіталу.



# ОСНОВНІ УЧАСНИКИ ЦЬОГО РИНКУ:

- **первинні інвестори**, тобто власники вільних фінансових ресурсів, які мобілізовані банками і перетворені у позиковий капітал;
- **спеціалізовані посередники** - кредитно-фінансові організації, які здійснюють безпосереднє залучення (акумуляцію) коштів, перетворення їх у позиковий капітал і подальшу тимчасову передачу його позичальникам на зворотній основі за плату у формі відсотків;
- **позичальники** - юридичні і фізичні особи, а також держава, що відчують нестачу у фінансових ресурсах і готові заплатити спеціалізованому посереднику за право тимчасового користування ними.



**середньострокові позики** - на цілі як виробничого, так і чисто комерційного характеру. Найбільше поширення вони одержали в аграрному секторі, а також при кредитуванні інноваційних проектів із середніми обсягами необхідних інвестицій;

**довгострокові позики** - в інвестиційних цілях. Для них характерний великий обсяг переданих ресурсів. Особливий розвиток вони одержали в капітальному будівництві, паливно-енергетично-му комплексі, сировинних галузях економіки. Такі позики видаються на термін від 3 до 5 років. У нашій країні вони використовуються не дуже широко через загальну нестабільність економіки і меншу прибутковість у порівнянні з короткостроковими кредитними операціями.





## 2. СУТЬ І ФУНКЦІЇ КРЕДИТУ

**Кредитні відносини** - це частина економічних відносин, яка пов'язана з наданням коштів у позику і поверненням її разом із певним відсотком.

Кредит є формою вияву кредитних відносин. Він виражає економічні відносини між кредитором та позичальником, які виникають під час одержання позики, користування нею та її повернення.

**Кредит поєднує у собі два процеси:**

- 1) акумуляцію тимчасово вільних коштів;
- 2) вкладення або розміщення цих коштів.



Суть кредиту як економічної категорії виявляється в його функціях, розкриття яких дає змогу встановити зв'язок кредиту із системою економічних відносин.

Розглядаючи суть і функціонування кредиту в сучасних умовах, слід враховувати, що **кредит** - джерело формування основних і оборотних фондів; він збільшує швидкість обороту фондів. Кредит тісно взаємодіє зі збалансованістю економіки, що є найважливішою умовою ефективності суспільного виробництва - збалансованістю між тимчасово вільними ресурсами й обсягом коштів, що перерозподіляються. Недотримання цього балансу веде до перекручування природи кредиту і негативно впливає на грошовий обіг.



На діяльність підприємств кредит впливає через систему відносин комерційного розрахунку; зокрема, він впливає на відтворювальний процес через кругообіг і оборот фондів підприємств. **Із суті кредиту випливає, що він виконує функцію перерозподілу вартості в процесі відтворення.**

**Перерозподільна функція** полягає в тому, що тимчасово вільні кошти юридичних і фізичних осіб за допомогою кредиту передаються в тимчасове користування підприємств і населення для задоволення їхніх виробничих і особистих потреб. Такий перерозподіл дає можливість прискорити залучення матеріальних ресурсів у виробниче й особисте споживання. Тому перерозподіляються не лише кошти, а й матеріальні ресурси.



- **Антипаційна (емісійна) функція** полягає у створенні кредитних грошей для грошового обігу, її виконує тільки банківський кредит. Методами кредитної експансії і кредитної рестрикції (звуження) регулюється кількість грошей в обігу, причому вилучення грошей з обігу за допомогою кредиту досягається важче, ніж їх випуск в обіг.
- **Контрольна функція** полягає в тому, що в процесі кредитного перерозподілу коштів забезпечується банківський контроль над діяльністю позичальника. Можливості такого контролю випливають із природи кредиту. Варто наголосити, що, вступивши у кредитні відносини, одержувач кредиту також повинен контролювати свою діяльність для того, щоб вчасно і повністю повернути кредитні ресурси.



## БАНКИ, ЯК ОСНОВНІ УЧАСНИКИ РИНКУ КАПІТАЛІВ

Банк є однією із сторін відносин, яка в певній угоді на ринку капіталів виступає або як кредитор, або як позичальник. У банку сконцентровані й проходять потоки тільки в грошовій формі. Банк утворився як наслідок розвитку кредиту, який, у свою чергу, є фундаментом цієї установи.

Банк є головною ланкою кредитної системи і забезпечує широкий комплекс різноманітних банківських послуг. Ця кредитна установа приймає і розміщує грошові внески громадян та юридичних осіб, надає різні види позик, здійснює розрахунки за дорученням клієнтів та їхнє касове обслуговування; випускає чеки, акредитиви, акції, облігації тощо; купує, зберігає та продає цінні папери; здійснює валютні операції; надає консультаційні послуги.

Залежно від економічного змісту всі види діяльності комерційних банків поділяють на дві групи:

**пасивні операції** - забезпечують формування ресурсів банку, необхідних йому, крім власного капіталу, для забезпечення нормальної діяльності, забезпечення ліквідності й одержання запланованого доходу.

До пасивних операцій належать:

- залучення коштів на депозитні рахунки (поточні, строкові, ощадні та інші):
- недепозитне залучення коштів (одержання позик на міжбанківському ринку, позик Центрального банку, випуск банківських облігацій, векселів та інших зобов'язань).



- **активні операції** -- пов'язані з розміщенням банком власних та залучених коштів для одержання доходу і забезпечення своєї ліквідності.

### До активних операцій належать:

- - операції з надання кредитів (кредитні операції);
- - вкладення у цінні папери;
- - формування касових залишків та резервів;
- - формування інших активів (формування основних засобів - будівель, обладнання тощо).

Ключовий вид активних операцій - кредитні, які забезпечують переважну частину доходів багатьох банків. Це важливе джерело коштів для економіки.



# ПОНЯТТЯ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУ ТА ДЖЕРЕЛА ЙОГО ФОРМУВАННЯ

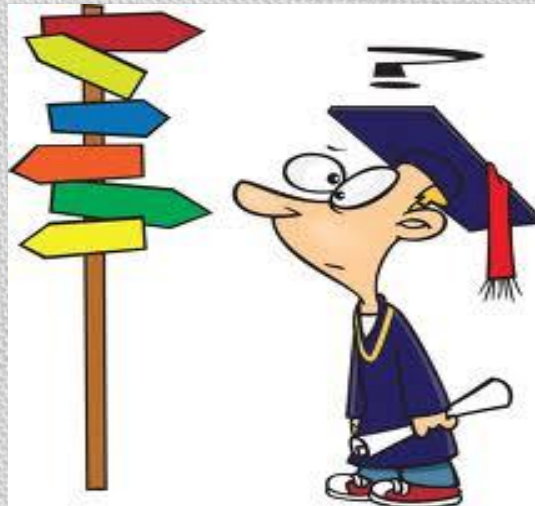
**Банківський кредит** - це форма кредиту, за якою кошти надаються в позику банками. Банківський кредит - необхідний інструмент стимулювання економіки, без якого не можуть успішно працювати товаровиробники.

**Основними джерелами формування банківських кредитних ресурсів є:**

- тимчасово вільні кошти держави й осіб, на добровільній основі передані фінансовим посередникам для подальшої капіталізації і отримання прибутку. Вони відображаються на депозитних рахунках у відповідних комерційних банках і забезпечують власникам фіксований дохід у формі відсотків із вкладів;
- кошти, що тимчасово вивільняються в процесі кругообігу промислового і торгового капіталу.



**Банківський кредит має комерційний характер.** Мета діяльності банку в процесі кредитування - отримання максимального прибутку. Спрямованістю на прибутки визначається головна лінія економічної поведінки банків як при купівлі кредитних ресурсів, так і при їх продажу клієнтам. Банки надають кредити, використовуючи такі принципи, які зумовлюють реалізацію один одного: забезпеченість, поверненість, терміновість, платність і цільовий характер.



# КЛАСИФІКАЦІЯ БАНКІВСЬКИХ КРЕДИТІВ

*Кредити, які надаються банками, можна класифікувати за різними ознаками.*

***За термінами користування банківські кредити поділяють на:***

- середньострокові, короткострокові, довгострокові;
- до запитання;
- прострочені, термін користування якими минув;
- відстрочені, для яких на прохання позичальника був перенесений термін погашення.

***Залежно від забезпечення: забезпечені та бланкові (незабезпечені).***

***За забезпеченням виділяють:***

- забезпечені заставою;
- гарантовані;
- з іншим забезпеченням

Банківський кредит під заставу цінних паперів називається ломбардним кредитом.

### **За методами надання:**

- у разовому порядку;
- відповідно до відкритої кредитної лінії;
- гарантований - коли комерційний банк бере на себе зобов'язання надати кредит відразу, коли клієнтові це буде необхідно.

У світовій банківській практиці найпоширенішими схемами надання позики є кредитна лінія, револьверний (автоматично поновлюваний) кредит, контокорентний рахунок, овердрафт.

### **За методами погашення:**

- негайно;
- на виплат;
- достроково (на вимогу кредитора або за заявою позичальника);
- з регресом платежів;
- після закінчення обумовленого періоду (місяця, кварталу).

### **За характером і способом сплати відсотків:**

- з фіксованою ставкою відсотка;
- зі ставкою відсотка, що коливається;
- зі сплатою відсотків одночасно з одержанням кредиту (дисконтний).

### ***Залежно від кількості кредиторів:***

- виданий одним банком;
- консорціумний;
- рівнобіжний.

### ***Залежно від якісної характеристики:***

- найвищої якості;
- задовільний;
- маржинальний;
- критичний;
- збитковий, який підлягає списанню.



Дякую за увагу!!!

